

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№10

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1034 sahifa.

2025-yil, 20-oktyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	13
Muxiddin Kalonov	
MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHI.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O'RNINI KENGAYTIRISH USULLARI	30
Musayeva Shoirazimovna	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO'RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKSIONAL JIHATI.....	35
Alabayev Sobitxon	
MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI.....	40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	48
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH	55
Mirzayev Ozod Furkatovich	
AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL.....	59
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHİYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK.....	64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI	84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o'g'li	
TO'LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH.....	90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o'g'li	
O'ZBEKISTON SANOATINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR	96
Habibullayev Oybek Asliddin o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR.....	102
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI	107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna	

HUDUDIY IJTIMOY TENGLIK VA KAMBAG'ALLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURLARI OMILLARI.....	114
Durumov Temur G'olibovich	
TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELLASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA)	121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li	
РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI.....	139
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR.....	151
Shaxinabonu Choriyeva	
AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI	157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna	
“YASHIL” ENERGIYA ISHLAB CHIQUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	163
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	166
O. Nurmuradov	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI	171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li	
СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI.....	187
Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi	
O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI	192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI.....	196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich	
НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	206
Махкамов Ибраим	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI.....	213
Kushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI.....	217
Mo'yidinov Xurshidbek Abdullayevich	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI	221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA YERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)	227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ.....	233
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	240
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO'LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARI	246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA "YASHIL" MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI	250
Bazarova Fayyoz Tuxtamurodovna	
INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	255
Muzaffar Raximov	
UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	259
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL	268
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	273
Vohobov Hikmatillo Ma'mirjon o'g'li	
ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА	280
Тохинова Гуллола Миркамолевна	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA'LIMI BITIRUVCHILARINING O'RNI	287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich	
DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM	292
Barno Erkayeva	
AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna	
DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	301
B.Sh.Mirzayev	
YOSHLAR BANDLIGIDA KO'NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	307
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH.....	311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА.....	317
Рахимходжаева Нодира Саидрахаловна	
QISHLOQ XO'JALIGI TA'MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	323
Ermonov Farrux	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLİYAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA'LIM YO'NALISHLARINI YO'LGA QO'YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	329
Turg'unov Bahtiyor Nuriddinovich	

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI	334
Amanbaev Amanali Orazbaevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI.....	338
Z. Teshayev	
O'ZBEKISTON AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASINING AMALDAGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	343
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 TAMOYILLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	349
Ismailov Allayor Rashidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	355
Yusupov Farxod Adamboyevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNI USTUVOR YO'NALISHLARI	359
Abdullaeva Nilufar Javdat qizi	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	363
Saatmurotov Shohrux Zafar o'g'li	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLI IMKONIYATLAR	369
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING QO'SHIMCHA IMKONIYATLARI TO'G'RSIDA.....	374
Nasrullayev Hikmatullo Habibulloyevich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA "XIZMATLAR IPOTEKASI" MOLIYAVIY INSTRUMENTLARINI AMALIYOTGA JORIY QILISH MASALALARI	379
Uskenbayeva Dilnoza Boxodir qizi	
ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ЛУКА В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ.....	384
Суюнов Шохзодбек Мурод угли	
XORIJIY DAVLATLAR SANOAT IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAJRIBASI (YAPONIYA, KOREYA VA GERMANIYA MISOLIDA)	389
Mansurova Sayyora Baxtiyor Kizi	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI HISOBGA OLIISHDA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH	395
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
PECULIARITIES OF THE IRRIGATION WATER DELIVERY PAYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	399
Muminov Sherzod Kholmirzaevich	
DIGITALIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS FOR EXPORT	404
Azimov R.B.	
AHOLI JON BOSHIGA UMUMIY DAROMADLAR HAJMINI TREND MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH	409
Xolto'rayev Islom Ilhomovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI BANDLIK SHAKLLARI	416
Sayipov Begzod Rahimovich	
TIJORAT BANKLARINING YANGI DAVR SHAROITIDA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA INDIKATORLARI	422
Sadikov Iskandar Gayratovich	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	427
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o'g'li	

MAHALLIY BUDJET SOLIQLI DAROMADLARI BAZASI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLAR TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	433
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI	438
Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li	
РОЛЬ ЖИЛИЩНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В СИСТЕМЕ КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ МЕЗОУРОВНЯ	446
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
TO'QIMACHILIK SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA XORIJ TAJRIBALARINING ZARURLIGI	454
Abdullayev Dostonbek G'ofurjon o'g'li	
TURISTIK KLASSTERLARNING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI	458
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RESURS TA'MINOTI BOSHQARUVINING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA MODELLARI	462
Arziqulova Oybar chin Eshquvat qizi	
XIZMATLAR SEKTORIDA RAQAMLI INNOVATSIYALAR VA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI QONDIRISH MEKANIZMLARI	467
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ В РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА	472
Базаров Бердымурад Улугмуродович, Атавуллаева Саида Джумабекмуродовна	
TURIZM SOHASIDA KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMI	478
Ho'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING RO'LI	483
Nabiyeva Muxabbat Djabirxanovna	
"HOW GREEN INVESETMENTS CAN EFFECT ON ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES"	485
Farangiz Ma'rufjonovna Pirmatova	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURSLAR MANBALARI VA ULARNING HAJMINI OSHIRISHNING ZARURIYATI	493
Abduraxmonov Akmal Nurmat o'g'li	
GLOBAL BOSHQARUV VA BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL TEXNOLOGIYALARNING ROLI	498
M.Sh. Tolipov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	504
Буранбаева Шоира Рустамовна	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA PIYOZ YETISHTIRISHDA TOMCHILATIB SUG'ORISHNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	508
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li	
YENGIL SANOAT KORXONALARINING RIVOJLANISHIGA BOSHQARUV MADANIYATIDAN FOYDALANISHNING TA'SIRI	513
Aknazarova Zebiniso Bagdadovna	
ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYALASH SHAROITIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZM SAMARADORLIGINI ANIQLASH USULLARI	518
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH VA JOYLASHTIRISHNING IQTISODIY VA TASHKILIY ASOSLARI	524
Salimov Burxon Abubakirovich	
"YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA UNDA ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	530
Berdiyeva Aziza G'anisher qizi	

SIRKULAR IQTISODIYOTDAN KORXONA VA TADBIRKORLAR MANFAATLARI	535
Sodikov Zokir Rustamovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASIDA ME'YORIY-HUQUQIY BAZANI ISHLAB CHIQISH	541
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
MINTAQA OZIY-OVQAT MAHSULOTLARI CHAKANA SAVDOSIDA SHADOW WAREHOUSE MODELIGA ASOSLANGAN YETKAZIB BERISH TIZIMINI JORIY QILISH	548
Ibrayimova Dilnoza Abdisherpovna	
XIZMATLAR SAVDOSI SOHASIDA O'ZBEKISTONNING XALQARO HAMKORLIK IMKONIYATLARI	555
Qodirjonov A.M.	
TO'QIMACHILIK SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH USLUBIYOTI	559
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ СМАРТ-ТУРИЗМА И ИХ ПРИМЕНИМОСТЬ К КУЛЬТУРНОМУ НАСЛЕДИЮ УЗБЕКИСТАНА	564
Салихбаев Нурсултон Равшанович	
IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMI VA IJTIMOIIY TIBBIY XIZMATLAR O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY ASOSLARI	572
Shanazarov Farrux Shodiyorovich	
ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ РАЗРАБОТКИ МОБИЛЬНОГО ПРИЛОЖЕНИЯ JOB BARAKA ДЛЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА	577
Еримбетова Улбосын Маратовна	
TASHQI SAVDO VA INVESTITSIYALAR TAHLILI HAMDA ULARNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	582
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li	
"O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESLAR UCHUN SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA RAQAMLI YECHIMLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH"	586
Azamatjon Mardayev Abdusamat o'g'li	
FARMATSEVTIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI	591
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
O'ZBEKISTONDA INNOVASION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINING AMAL QILISH USULLARI VA TURLARI	596
Ergashev To'liqin Shokirovich	
HUDUDIIY IQTISODIYOTNI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	602
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINI JORIY ETISH ORQALI O'ZBEKISTONDA MOLIYA BOZORINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI	606
Xodjayev Aziz Shovkatovich	
MAHALLIY HOKIMIYAT QAROR QABUL QILISH JARAYONLARIDA DINAMIK OMILLAR VA ULARNING INTEGRATSIYASI	611
Axmedov Farxod Raxmonjonovich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR AUDITINI TASHKIL ETISH VA TAHLIL QILISH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH	617
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТУРИЗМА ЧЕРЕЗ КРЕАТИВНУЮ ИНДУСТРИЮ В РЕСПУБЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН	623
Хошимова Камилла Навфал қизи	
IMITATION MODELDA AXBOROT NORAVSHANLIGI SABABLI YUZAGA KELADIGAN IQTISODIY SAMARASIZLIK TAHLILI	633
Qodirov Zohidjon Eralievich	

JISMONIY SHAXSLAR TOMONIDAN KREDITLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI	637
Turdiboyeva Kumush Erkinovna	
SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARI SOHASIDA SIFATNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	641
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINING SEGMENTATSIYASIGA ASOSLANIB SOLIQ XAVFLARINI ANIQLASH VA BAHOLASHNING AMALIY YONDOSHUVI	648
Elbaeva M.R.	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	653
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA ISHLAB CHIQUISHNI SIFAT MENEJMENTI TAMOYILLARI ASOSIDA TASHKIL ETISHNING XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI	657
Achilov Ilmurad	
MINTAQALAR INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI	663
Qobilov Anvar Eshpo'lotovich	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQUISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	669
Sapayev Axmed Durdibayevich	
SANOAT KORXONALARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA KO'P MEZONLI TAHLIL USULLARINI QO'LLASH.....	674
Muxammadaliyev Mirzohidjon Muxammadali o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	681
Abdullayev Shaxzodbek	
ENSURING SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT THROUGH INTEGRATION OF RECREATION AND ECOTOURISM RESOURCES IN UZBEKISTAN	686
Shaymanova Nigora Yusupovna	
MAKROIQTISODIYOTDA ISTE'MOL VA JAMG'ARISH FUNSIYALARI VA ULARNING O'ZBEKISTONDA O'ZGARISHI TENDENSIYALARI	691
Rustamov Narzillo Istamovich	
CHAKANA SAVDONI BOSHQARISHDA "BIG MIDDLE" NAZARIYASIDAN FOYDALANISH.....	697
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING PROGNOZ VARIANTLARI.....	701
Ermetov Amirbek Ismailovich	
FISKAL NOMARKAZLASHTIRISH BO'YICHA XITOIY TAJRIBASI.....	708
Lokayev Bekzod Sherkobilovich	
SANOAT KORXONALARIDA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR.....	712
Ismatullayeva Munisxon Bori qizi	
EKOLOGIYA VA ATROF MUHITNI MUHOFAZA QILISH SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	717
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva, Gulzora Qahharova	
TIKUV-TRIKOTAJ SANOATIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA BOSHQARUV STRATEGIYALARI.....	725
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li	
BURNOUTNING OLDINI OLIH: XODIMLAR SALOMATLIGI STRATEGIYASI.....	731
Ergasheva E'zoza Dilshod qizi	
O'ZBEKISTONDA KORXONALARNING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	736
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA XARAJATLARNI BOSHQARISH VA HISOBGA OLIHNING INNOVATSION USULLARI: MENEJMENT VA BUXGALTERIYANING O'ZARO INTEGRATSIYASI	742
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	748
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI	754
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
ВОЗОБНОВЛЕНИЕ ДОБЫЧИ ПРИРОДНОГО ГАЗА ИЗ ТРЁХ СКВАЖИН УЧАСТКА ХОДЖАСАЯТ ГКМ ДЕНГИЗКУЛЬ	758
Набиев Шахзод Темурович, Иргашбаев Шохрух Фаррух угли, Маннафов Улугбек Умар угли	
MADANIY TURIZM INDUSTRIYASINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	764
Toxirov Dilyor Davlatovich	
MOLIYAVIY AUTSORSING NAZARIYALARI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	768
Babadjanov Umiddbek Kamildjanovich	
TURIZM – TARIXIY XOTIRA VA ZAMONAVIY XIZMATLAR UYG'UNLIGI IFODASI	773
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOHIYATI VA BAHOLASH MEZONLARI	777
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING NAZARIY ASOSLARI	784
Ro'ziyeva Shaxlo Salimboyevna	
AXBOROT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH VA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	788
Samiyeva Maftuna Faxriddin qizi	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARI DAROMADLILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	791
Sanayev Javoxir Shovkat o'g'li	
FISCAL, MONETARY, AND CUSTOMS-TARIFF POLICIES IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC STABILITY: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN.....	796
Maxmudov S.T.	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКИХ КЛАСТЕРОВ	801
Юсупова Н.Т.	
SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY O'SISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY FAKTORLAR TAHLILI	807
Rahimova Mushtariybegim Muxammadg'olib qizi	
DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR VA ULARNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OQIBATLARI.....	812
Abdumalikova G.F.	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA SIYOSATINI SAMARALI BOSHQARISHNING IQTISODIY VA INSTITUTSION ASOSLARI	821
Kenjayev Ikrom Ergashboyevich	
RAQAMLI AVIATSIYA EKOTIZIMI: AI/ML, DIGITAL TWIN VA BLOKCHEYN INTEGRATSIYASI	828
Azimova Moxinur Nozimovna	
XALQARO MOLIYA BOZORLARIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI	834
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATINING REKREATSIYA RESURSLARI VA DAVOLASH-SOG'LOMLASHTIRISH TURIZMI SALOHİYATI	839
Murtazayeva Gulrux Isabek qizi	
MINTAQALAR TURISTIK-REKREATSION IMKONIYATLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY GIS USULLARINI QO'LLASH (SARIOSIYO TUMANI MISOLIDA)	845
Safarov Manuchexr Axtam o'g'li	
XITOIY TAJRIBASI ASOSIDA INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH	852
Tirkashev Farruxjon Xolyigitovich	
TURIZM FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHGA OID NAZARIY BILIMLARNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI	857
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	

TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASI MUSTAHKAMLIGINI BAHOLOVCHI KO'RSATKICHLAR TIZIMI	863
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	871
Maxsudov Sherzod Solijonovich	
FISCAL, MONETARY, AND CUSTOMS-TARIFF POLICIES IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC STABILITY: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN.....	877
Mahmudov Sarvar	
ATROF-MUHITGA OID FISKAL KO'RSATKICHLAR ASOSIDA MINTAQAVIY BAHOLASH	882
Zilola Rahmatova	
XORAZM VILOYATI TUMANLARIDA EKSPORT SAMARADORLIGI: STOXASTIK CHEGARAVIY TAHLIL (SFA) ASOSIDAGI EMPIRIK YONDASHUV	887
Fozil Xolmurotov	
МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ БЕДНОСТИ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПОДХОДЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА.....	900
Мамаризоев Жахонгир Isoхонович	
EKOLOGIK VAZIYAT VA AHOLI SALOMATLIGINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	905
Egamqulov Husniddin Erkaboyevich	
CHO'L HUDUDLARIDA TURISTIK RESURLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	911
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Mavlonov Ahmadjon Muhamadovich	
КОНЦЕПЦИЯ ИДЕНТИФИКАЦИИ И ИЗМЕРЕНИЯ ЭФФЕКТОВ ЗАНЯТОСТИ В ЭКОЛОГО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЭКОНОМИКЕ	918
Сагидуллин Фарид Радикович	
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИИ ГОСТИНИЧНОГО БИЗНЕСА В СФЕРЕ ПРОДВИЖЕНИЯ И СБЫТА ТОВАРОВ И УСЛУГ В ИНДУСТРИИ ГОСТЕПРИИМСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	927
Бабаджанова Лола Шопулатовна	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA OZIYQ-OVQATNI RIVOJLANTIRISHDA QISHLOQ XO'JALIGINING ROLI.....	935
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich, Bustonov Komiljon Kumakovich	
TURISTIK MINTAQALARNI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY AHOLINING ISHTIROKINI TA'MINLASHNING AYRIM MASALALARI	943
Abduxamidov Sarvar Adxamovich	
TA'LIM KLASSTERLARI KONTEKSTIDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA STRATEGIK YECHIMLARI: TRIPLE HELIX MODEL ASOSIDA TAHLIL.....	947
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
EKOLOGIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	954
Xamdullayeva Gulhayo Ergash qizi	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI	960
Sirojiddinov Kamoliddin	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	967
Seytimbetov Kabul Serimbetovich	
AGROTADBIRKORLIK FAOLIYATINING ASOSIY FUNKSIYALARI VA RIVOJLANISH QONUNIYATLARI.....	971
Nasriddinov Xusanbek Sadriddin o'g'li	
TEMIR YO'L TRANSPORTIDA ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARI	976
Abdusattorov Abdusamat Sobirovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIYQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA MENEJMENT QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI	981
Karieva Gulnora Abdullayevna , Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TA'LIM TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA O'QUV DASTURLARINING KAPITAL ZICHLIGI	989
Dusanov Salim Mamarasulovich	

QATTIQ CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA INNOVATSION MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	995
Temirov Azizbek Voit o'g'li	
STRATEGIK REJALASHTIRISH ORQALI KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	1002
G.Ya. Muxibova, O.U. Sharifxodjayeva, O. To'rabekova	
ДЕТЕРМИНАНТЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ МЕЖРЕГИОНАЛЬНОЙ МОБИЛЬНОСТИ РАБОЧЕЙ СИЛЫ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	1009
Шакаров Зафар Гаффорович	
TURIZM KLASSTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	1018
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi, Farxodova Shohnnoza Umidbek qizi	
TELEKOMMUNIKATSIYA SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION FAOLLIGINI OSHIRUVCHI ZAMONAVIY YONDASHUVNI ISHLAB CHIQISH	1027
Xojiyeva Nazokat Davronbekovna	

KIRISH

O'zbekistonning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash, inklyuziv rivojlanishga erishish va global raqobat muhitida o'z o'rnini mustahkamlash uchun mamlakat innovatsion g'oyalarni rag'batlantirish, iqtisodiyotning turli tarmoqlarida yangi qiymat yaratish mexanizmlarini sinovdan o'tkazish va joriy etish bo'yicha izchil siyosat yuritishi zarur. Bu jarayonda mavjud salohiyatning muhim qismi ilg'or xorijiy tajribalarni o'zlashtirish, ularni mahalliy sharoitga moslashtirish hamda tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish orqali amaliyotga tatbiq etish bilan bog'liq. Shu bois, mamlakat iqtisodiy rivojida dinamik xususiy sektor, innovatsion fikrlovchi va yangilik yaratishga qodir tadbirkorlar qatlamining shakllanishi alohida ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Telekommunikatsiya sohasi va IT klasterlarning innovatsion rivojlanishdagi o'rni so'nggi yillarda ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan chuqur ilmiy o'rganilmoqda. Tadqiqotlarning asosiy e'tibori innovatsion klasterlash, raqamli transformatsiya jarayonlari hamda telekommunikatsiya tarmoqlarining barqaror raqobatbardoshligini ta'minlash masalalariga qaratilgan. Xususan, M. Porter (1998) o'zining "Clusters and the New Economics of Competition" nomli asarida klasterlarni innovatsiyalarni rag'batlantiruvchi iqtisodiy mexanizm sifatida ta'riflab, ularning mintaqaviy raqobatbardoshlikka ta'sirini tahlil qilgan. Shuningdek, J. Sölvell, G. Lindqvist va C. Ketels (2003) klaster siyosatini amaliyotga joriy etishning modelini ishlab chiqib, IT sektori klasterlari orqali texnologik yangiliklarni tezroq tijoratlashtirish imkoniyatlarini asoslab bergan. E. Autio va H. Thomas (2018) esa telekommunikatsiya sohasidagi startap ekotizimlarini rivojlantirishda IT klasterlarning ahamiyatini empirik dalillar bilan tasdiqlagan.

Mahalliy ilmiy manbalarda bu masala hozircha to'liq o'rganilmagan bo'lsa-da, mavjud tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, IT klasterlar telekommunikatsiya korxonalarining texnologik yangilanishini tezlashtirish, ilmiy-texnik hamkorlikni rivojlantirish hamda raqamli iqtisodiyotning barqaror o'sishiga xizmat qiluvchi samarali mexanizm sifatida e'tirof etilmoqda. Shu asosda aytish mumkinki, ilmiy adabiyotlar IT klasterlar faoliyati telekommunikatsiya sohasida innovatsion jarayonlarni kuchaytirish va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini ta'minlashda strategik ahamiyatga ega ekanligini isbotlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda telekommunikatsiya sohasi korxonalarining innovatsion faolligini oshirishda IT klasterlarning o'rni, ularning rivojlanish mexanizmlari hamda boshqaruv modelini aniqlashga yo'naltirilgan kompleks ilmiy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotda tizimli, tahliliy, qiyosiy va induktiv metodlardan foydalanilib, sohaning innovatsion rivojlanish jarayonlari, IT klasterlarining iqtisodiy va tashkiliy xususiyatlari hamda raqamli infratuzilma bilan integratsiyasi o'rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 6-iyuldagi qarori bilan "2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasi" tasdiqlangan¹. Ushbu strategiya mamlakatda innovatsion rivojlanishni jadallashtirish, iqtisodiyotning barcha tarmoqlariga innovatsiyalarni joriy etish, inson kapitalini yuksaltirish va ilmiy-innovatsion sohalarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan muhim hujjat hisoblanadi.

Mazkur strategiya asosida O'zbekistonda telekommunikatsiya korxonalarini innovatsion rivojlantirish yo'nalishlari belgilangan bo'lib, ular ilg'or texnologiyalarni joriy etish, IT infratuzilmani kengaytirish va innovatsion ekotizimni shakllantirishga qaratilgan. Strategiyaning asosiy ustuvor yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- Startaplarni qo'llab-quvvatlash va innovatsion infratuzilmani yaratish. Texnoparklar, texnologiyalar transferi markazlari, innovatsion klasterlar, venchur tashkilotlar va biznes-inkubatorlar tarmog'ini shakllantirish orqali innovatsiyalarni joriy etish va yangi texnologiyalar asosida keng ko'lamli ishlab chiqarishni rag'batlantirish nazarda tutilgan.

- Innovatsion faol tashkilotlar ulushini oshirish. Innovatsion faoliyatni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning institutsional mexanizmlarini ishlab chiqish, xususiy sektorning innovatsion jarayonlardagi faolligini oshirish va yangi ishtirokchilar sonini ko'paytirish maqsad qilingan.

- Inson kapitalini rivojlantirish. Ta'lim tizimining barcha bosqichlarida ijodkorlik, innovatsion fikrlash va tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish orqali innovatsiyalarni boshqarishga qodir mutaxassislar avlodini shakllantirish ko'zda tutilgan.

1 <https://lex.uz/>

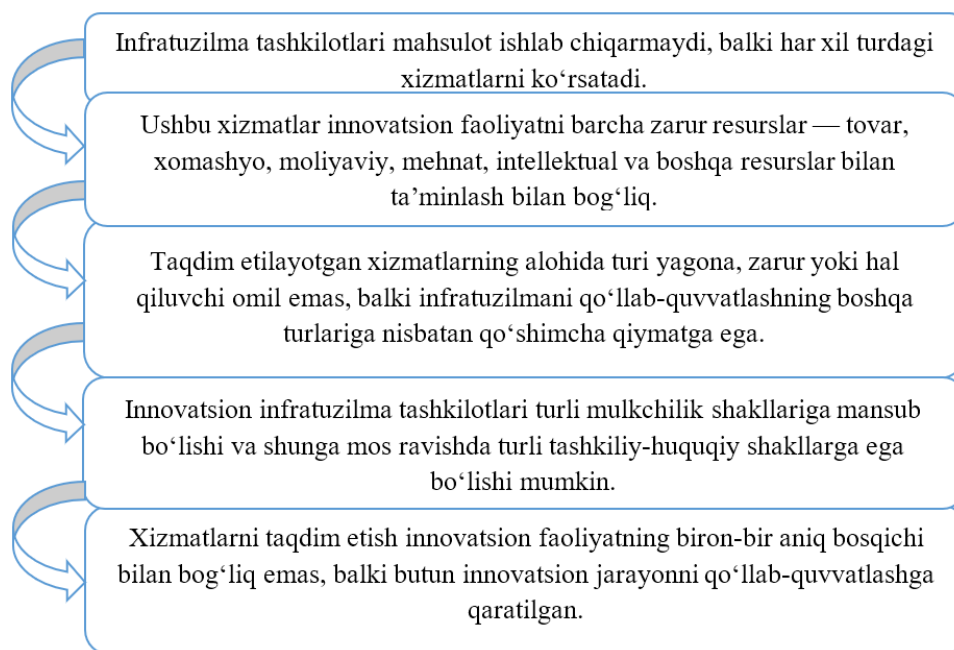

– Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish. Kichik biznes subyektlarining innovatsion faolligini oshirish, hududiy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash va mahalliy darajada yangi texnologiyalarni joriy etish orqali hududlarda innovatsion muhitni kengaytirish rejalashtirilgan.

– Innovatsiyalarga bo'lgan talabni rag'batlantirish. Ichki va tashqi bozorlarda innovatsion mahsulotlar va texnologiyalarni tijoratlashtirish uchun g'oyadan yakuniy iste'molchigacha bo'lgan bosqichlarni qamrab oluvchi kompleks tizimni yaratish strategik vazifa sifatida belgilangan.

Mazkur strategiya yo'nalishlari innovatsion subyektlar va infratuzilma elementlarini ko'paytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, patentlar hamda ilmiy ishlanmalar sonini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu chora-tadbirlar ilmiy-texnikaviy taraqqiyotni jadallashtirib, O'zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligini mustahkamlashga hissa qo'shadi.

Umuman olganda, strategiyada belgilangan mexanizmlar innovatsion infratuzilmani rivojlantirish, ilm-fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviy aloqalarni mustahkamlash, shuningdek, telekommunikatsiya sohasida barqaror innovatsion muhitni yaratish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi (1-rasm).

1-rasm. Innovatsion infratuzilmaning xususiyatlari

Innovatsion jarayonning turli ishtirokchilari – biznes, ilm-fan va hukumat o'rtasidagi hamkorlikni rag'batlantiradigan muhit sifatida shakllanadi. Ushbu komponentlar o'zaro ta'sir qiladi va bir-birini to'ldiradi, natijada yangi texnologiyalar hamda ilg'or yechimlarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etishni osonlashtiradigan barqaror hamda samarali innovatsion infratuzilma yaratiladi.

Mazkur chora-tadbirlar O'zbekistonning 2026-yilgacha Global innovatsiyalar indeksida yetakchi davlatlar qatoriga kirishiga xizmat qilishi lozim. Shu strategiyalardan kelib chiqqan holda, Respublikada innovatsion rivojlanishni jadallashtirish, iqtisodiyotning barcha tarmoqlariga innovatsiyalarni keng joriy etish, inson kapitalini rivojlantirish, shuningdek, ilmiy va innovatsion sohalarini qo'llab-quvvatlash maqsadida telekommunikatsiya korxonalarining innovatsion faoliyatini kengaytirish uchun infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlashning mukammal tarkibiy modeli ishlab chiqildi². Telekommunikatsiya korxonalarining innovatsion faoliyatini infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlashning tarkibi oltita asosiy qismdan iborat bo'lib, ular quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

1) Texnologik infratuzilma – innovatsion salohiyatning ajralmas qismi bo'lib, innovatsion yechimlarni ishlab chiqish va sinovdan o'tkazish uchun yuqori hisoblash quvvatiga ega resurslarni taqdim etadi. U korxona ichida hamda tashqi hamkorlar bilan samarali va ishonchli ma'lumotlar almashinuvini ta'minlaydi. Shuningdek, IT-loyihalar uchun moslashuvchanlik va miqyoslilikni kafolatlaydi, bu esa o'zgaruvchan bozor talablariga tezda moslashish imkonini beradi.

2) Ilmiy-ta'lim infratuzilmasi – ilmiy tadqiqotlarga kirish imkoniyatini kengaytirish, malakali kadrlar tayyorlash va ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Mazkur infratuzilma tadqiqotlar, innovatsion ishlanmalar, tajribalar va yangi texnologiyalarni sinovdan o'tkazish uchun zarur laboratoriyalar, ilmiy adabiyotlar, patentlar va boshqa axborot resurslaridan foydalanish imkoniyatini yaratadi.

2 Muallif tomonidan ishlab chiqildi.

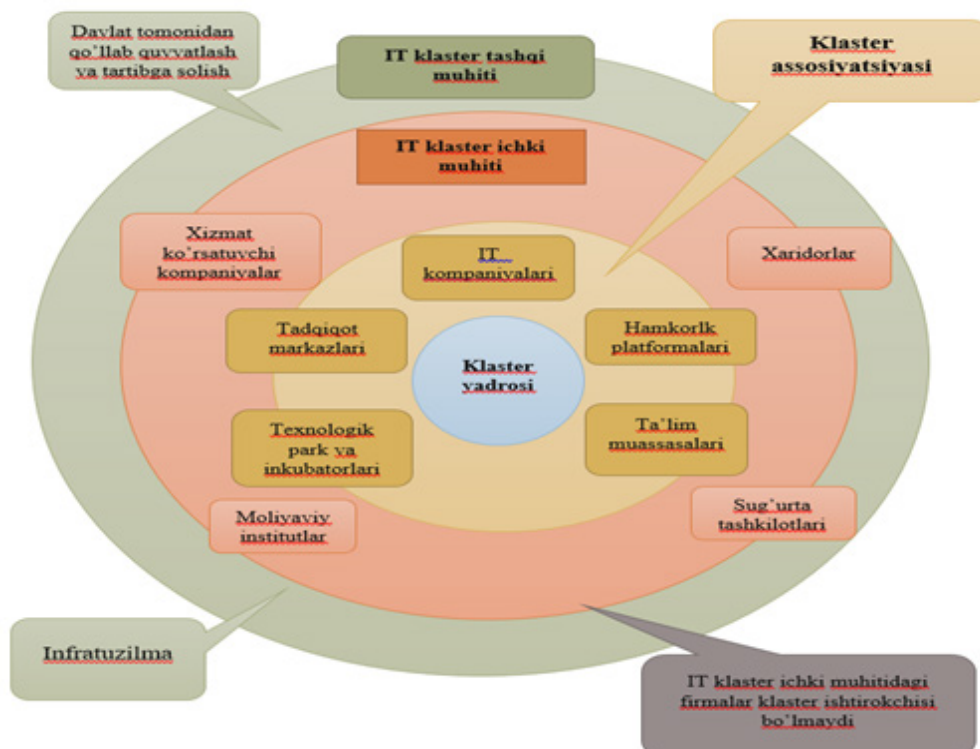
3) Moliyaviy infratuzilma – yangi texnologiyalar, uskunarlar va xizmatlarni ishlab chiqish hamda joriy etish uchun zarur moliyaviy resurslardan foydalanishni ta'minlaydi. Bunga kreditlar, investitsiyalar, moliyaviy vositalar va boshqa turdagi moliyaviy yordam shakllari kiradi. Bundan tashqari, moliyaviy infratuzilma risklarni sug'urtalash, aktivlarni boshqarish, konsalting va boshqa ixtisoslashgan xizmatlarni ham o'z ichiga oladi. Ushbu xizmatlar telekommunikatsiya korxonalariga moliyaviy risklarni samarali boshqarish va investitsiya strategiyalarini optimallashtirishda yordam beradi.

4) Biznes infratuzilmasi – innovatsion kompaniyalarni murabbiylik, moliyalashtirish va resurslardan foydalanish orqali qo'llab-quvvatlaydi. U frilanserlar, startaplar va kichik korxonalar uchun umumiy ofis joylari, menejment, marketing, huquqiy masalalar va intellektual mulkni himoya qilish bo'yicha xizmatlarni taqdim etadi. Biznes infratuzilmasining ushbu elementlari aloqa korxonalarining innovatsion faoliyati uchun qulay shart-sharoitlar yaratadi, ularning raqobatbardoshligini oshiradi hamda tez o'zgaruvchan texnologik muhitda barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

5) Tarmoq va hamkorlik infratuzilmasi – telekommunikatsiya korxonalarining innovatsion faoliyatini qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etadi. U zarur o'zaro hamkorlikni, bilim va resurslar almashinuvini yo'lga qo'yadi, innovatsion jarayon ishtirokchilari o'rtasidagi sa'y-harakatlarni muvofiqlashtiradi. Bunday infratuzilma innovatsion yechimlarni samarali ishlab chiqish, sinovdan o'tkazish va amaliyotga joriy etish imkonini beruvchi ekotizimni yaratadi. Bu esa innovatsion jarayonlarni tezlashtiradi, xarajat va xatarlarni kamaytiradi hamda O'zbekiston korxonalarining jahon bozoridagi raqobatbardoshligini oshiradi.

6) Ijtimoiy infratuzilma – aloqa korxonalarining innovatsion faoliyatini qo'llab-quvvatlash, inson kapitalini rivojlantirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. U innovatsion ekotizim ishtirokchilari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlaydi, ijodkorlikni, ijtimoiy faollikni va barqaror rivojlanishni rag'batlantiruvchi innovatsion madaniyatni shakllantiradi. Ijtimoiy infratuzilma nafaqat xodimlarning hayot sifati va kasbiy mahoratini oshiradi, balki tashkilot ichida innovatsion fikrlashni chuqurlashtiradi va jamoaviy ijodiy muhitni mustahkamlaydi.

Natijada, IT-korxonalarning innovatsion faoliyatini infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlashning tarkibiy modeli turli elementlardan iborat bo'lib, ularning har biri innovatsiyalar uchun qulay muhit yaratishda o'ziga xos rol o'ynaydi. Ushbu modelning samarali amalga oshirilishi korxonalarga yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqish, bozor o'zgarishlariga moslashish hamda raqobatbardoshlikni saqlab qolish imkonini beradi. Zamonaviy ilmiy tamoyillar, ilg'or usullar va yondashuvlar asosida shakllangan innovatsion tizim hamda uni qo'llab-quvvatlovchi infratuzilma O'zbekistonning innovatsion rivojlanish yo'lga to'liq o'tishini ta'minlay oladi (2-rasm).

2-rasm. IT klasterning tipik modeli³

3 Muallif tomonidan ishlab chiqildi.

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqqan holda, quyida IT klasterning tipik modeli ishlab chiqilgan. Taklif etilayotgan model quyidagi asosiy tarkibiy bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. IT-klaster yadrosi (o'zagi);
2. IT-klaster assotsiatsiyasi;
3. IT-klasterning ichki muhiti;
4. IT-klasterning tashqi muhiti.

1. IT-klaster yadrosi

Klaster yadrosi – bu ishlab chiqaruvchi kompaniyalar majmuasidan iborat bo'lib, ular mahalliy bozorda faoliyat yuritadi va o'z mahsulot hamda xizmatlarini mintaqadan tashqariga eksport qiladi. Klaster yadrosi asosiy faoliyat yo'nalishlariga ixtisoslashgan, yakuniy mahsulot ishlab chiqaruvchi tayanch korxonalarni o'z ichiga oladi. Ular odatda geografik jihatdan bir-biriga yaqin joylashgan bo'lib, klasterning boshqa ishtirokchilari bilan doimiy o'zaro aloqada bo'ladi.

Klaster ishtirokchilari o'zaro raqobatbardoshlikni oshirish, innovatsion loyihalarni amalga oshirish va resurslardan samarali foydalanishga qaratilgan infratuzilmani baham ko'radilar. Shu tarzda klasterning barqaror innovatsion ekotizimi shakllanadi.

IT-klasterning yadrosi quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

1. IT-kompaniyalar – dasturiy ta'minot ishlab chiqaruvchilar, apparat ta'minotchilari, konsalting firmalari hamda axborot texnologiyalariga ixtisoslashgan boshqa korxonalar. Ular IT sohasidagi texnologik yechimlarni ishlab chiqish, joriy etish va modernizatsiya qilishda muhim o'rin tutadi.

2. Dasturiy ta'minot va raqamli xizmatlar provayderlari – axborot xavfsizligi, bulutli texnologiyalar, internet ashyolari (IoT), sun'iy intellekt (AI) va raqamli transformatsiya xizmatlarini taklif etuvchi kompaniyalar. Ularning faoliyati texnologik innovatsiyalarni tijoratlashtirishni tezlashtiradi.

3. Ta'lim muassasalari – IT-klasterning intellektual bazasini shakllantiradi. Ular axborot texnologiyalari sohasida zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega mutaxassislar tayyorlaydi. Xususan, Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti, INHA universiteti, hamda AMITY universiteti bu borada yetakchi rol o'ynaydi. Ushbu ta'lim muassasalari klaster uchun yuqori malakali kadrlar va intellektual resurslar oqimini ta'minlaydi.

4. Ilmiy-tadqiqot markazlari – ilmiy izlanishlar olib borish, yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va innovatsiyalarni joriy etish bilan shug'ullanadi. Ular olimlar, muhandislar, tadqiqotchilar va texnik mutaxassislardan iborat bo'lib, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etishda muhim o'rin egallaydi.

Ta'lim muassasalari va ilmiy markazlar bir-birini to'ldiradi: ta'lim muassasalari malakali kadrlar tayyorlash va fundamental bilimlarni berish bilan shug'ullansa, ilmiy markazlar yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va sinovdan o'tkazishga yo'naltirilgan. Ular o'rtasidagi hamkorlik IT-klasterning o'sishi, raqobatbardoshligini oshirish va barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Texnoparklar va inkubatorlar – IT-klaster ekotizimining muhim tarkibiy qismlari bo'lib, innovatsion loyihalarni tezlashtirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Texnoparklar zarur infratuzilma bilan ta'minlab, texnologiyalarni tijoratlashtirishni osonlashtiradi, inkubatorlar esa startaplarni qo'llab-quvvatlab, ularning o'sishini jadallashtiradi va investitsiyalarni jalb qilish imkonini yaratadi. Ushbu tuzilmalarning o'zaro hamkorligi IT-klasterda innovatsiyalar, tadbirkorlik va iqtisodiy o'sish uchun qulay muhitni shakllantiradi.

2. IT-klaster assotsiatsiyasi

IT-klaster assotsiatsiyasi – klasterning yagona boshqaruv va koordinatsiya markazi sifatida faoliyat yuritadi. U IT-ekotizimini rivojlantirish, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash, kadrlar salohiyatini oshirish va soha ishtirokchilarining manfaatlarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi.

Assotsiatsiya quyidagi strategik vazifalarni bajaradi:

IT sohasidagi innovatsiyalarni rivojlantirish va texnologik hamkorlikni mustahkamlash;

Raqobatbardoshlikni oshirish va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlash;

Bozor ishtirokchilari o'rtasida manfaatlar muvozanatini yaratish;

Innovatsion loyihalar uchun grantlar, investitsiyalar va davlat dasturlari doirasida qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini shakllantirish;

Ta'lim, ilm-fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviy hamkorlikni kuchaytirish.

Natijada, IT-klaster assotsiatsiyasi klasterning barcha ishtirokchilari uchun barqaror, samarali va raqobatbardosh innovatsion muhit yaratadi. Bu esa O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim strategik yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

3. IT-klasterning ichki muhiti

Klasterning ichki muhiti – bu uning faoliyatiga bevosita ta'sir etuvchi barcha ichki omillar majmuasidir. U klaster doirasidagi kompaniyalar va tashkilotlar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni, hamkorlik qilish, innovatsiyalar yaratish va resurslardan birgalikda foydalanish imkoniyatlarini birlashtiradi.

IT-klasterning ichki muhitida turli xil firmalar faoliyat yuritadi, ular klaster ishtirokchisi bo'lishi yoki unga xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar sifatida qatnashishi mumkin. Quyida IT-klaster ichki muhitiga kiruvchi asosiy firmalar tavsiflanadi:

Xaridorlar. IT-klasterning asosiy xaridorlari korxonalar, davlat idoralari, jismoniy shaxslar, startaplar, investorlar va boshqa manfaatdor tomonlardan iborat bo'lishi mumkin. Ularning talablari va ehtiyojlari IT mahsulotlari hamda xizmatlariga bo'lgan talabni belgilaydi va klasterning rivojlanish yo'nalishlarini shakllantiradi. Xaridorlar faol ishtiroki klasterda innovatsion yechimlar ishlab chiqilishi va bozor ehtiyojlariga mos takliflarning shakllanishini rag'batlantiradi.

Sug'urta kompaniyalari. Ushbu tashkilotlar IT-klaster tarkibidagi kompaniyalarni axborot xavfsizligi, kiberhujumlar, ma'lumotlarning sizib chiqishi va faoliyat bilan bog'liq boshqa xavflardan himoya qilish uchun ixtisoslashtirilgan sug'urta mahsulotlarini taklif etadi. Bu esa klaster ishtirokchilarining moliyaviy barqarorligi va xavfga chidamliligini oshirishga xizmat qiladi.

Moliyaviy institutlar. Ular IT-klasterdagi startaplar va innovatsion loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlaydi, investitsiyalarni jalb qiladi hamda kompaniyalarning moliyaviy barqarorligiga hissa qo'shadi. Shuningdek, aktivlarni boshqarish, investitsiya bo'yicha maslahatlar, kreditlash va boshqa turdagi moliyaviy xizmatlarni taqdim etadi. Moliyaviy institutlarning faol ishtiroki klasterning iqtisodiy poydevorini mustahkamlaydi va yangi texnologik yechimlarni joriy etishni tezlashtiradi.

Xizmat ko'rsatuvchi kompaniyalar. Bu kompaniyalar xosting, bulutli hisoblash, dasturiy ta'minotni ishlab chiqish, texnik qo'llab-quvvatlash va boshqa AT xizmatlarining keng doirasini taqdim etadi. Shuningdek, ular strategik rejalashtirish, raqamli transformatsiya, IT jarayonlari outsorsingi va biznes konsalting xizmatlari orqali klaster ishtirokchilarining operatsion samaradorligini oshiradi.

Ushbu firmalar o'zaro hamkorlikda faoliyat yuritib, IT-klasterning ichki muhitida innovatsion rivojlanish, texnologik integratsiya va iqtisodiy o'sish uchun qulay shart-sharoit yaratadi.

4. IT-klasterning tashqi muhiti

Klasterning tashqi muhiti – bu klasterdan tashqarida joylashgan, biroq uning faoliyatiga bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatuvchi omillar majmuasidir. Bu omillar klasterning strategik rejalashtirilishi, rivojlanish sur'ati va barqarorligida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Hukumat. Davlat siyosati, qonunlar, soliq imtiyozlari, litsenziyalash tartiblari va boshqa me'yoriy-huquqiy normalar IT-klaster faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Hukumat tomonidan yaratilgan qulay investitsion muhit, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash dasturlari va texnologik infratuzilmani rivojlantirish choralari klaster ishtirokchilari uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Infratuzilma. Mintaqada transport, aloqa, energetika, logistika va internet tarmoqlarining rivojlanganligi klasterning samarali faoliyatini ta'minlaydi. Zamonaviy infratuzilma kompaniyalar o'rtasidagi hamkorlikni osonlashtiradi, resurslar almashinuvini tezlashtiradi hamda ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi.

Tashqi muhit omillarini chuqur tahlil qilish klasterning uzoq muddatli strategik rejalashtirishida muhim ahamiyatga ega. Ular hisobga olingan holda ishlab chiqilgan rivojlanish strategiyasi IT-klasterning raqobatbardoshligini, barqarorligini va jahon bozorida o'z o'rnini mustahkamlash imkonini beradi.

IT-klasterning eng muhim farqlovchi jihati shundaki, unga kiruvchi kompaniyalar yagona qiymat zanjiri doirasida faoliyat yuritadi. Har bir kompaniya yakuniy xizmatni mustaqil ravishda amalga oshiradi, shu bilan birga klasterdagi boshqa ishtirokchilar bilan uzviy aloqada bo'ladi. IT-kompaniyalar keng turdagi xizmatlarni taklif etib, iste'molchi ehtiyojlarini to'liq qondirish imkonini yaratadi.

Bu o'zaro raqobat va hamkorlik uyg'unligi klaster ishtirokchilarining barqaror rivojlanishiga, raqobatbardoshligini oshirishga hamda tez o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashuvchanlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Garchi IT-klasterda faoliyat yuritish ba'zi tashkiliy va texnologik murakkabliklarni keltirib chiqarsa-da, bu holatlar tizimli boshqaruv, hamkorlik strategiyalarini ishlab chiqish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va risklarni puxta boshqarish orqali bartaraf etilishi mumkin.

Shunday qilib, IT-klasterga qo'shilish IT-biznesni kengaytirish, innovatsiyalarni joriy etish va raqobatbardoshlikni oshirishga intilayotgan kompaniyalar uchun strategik jihatdan foydali hisoblanadi. IT-klasterdagi moliyaviy menejment puxta tahlil, rejalashtirish va samarali boshqaruv orqali kompaniyalarga foydani ko'paytirish hamda mavjud to'siqlarni minimallashtirish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, telekommunikatsiya sohasi korxonalarining innovatsion faolligini oshirishda IT-klasterlar muhim iqtisodiy va tashkiliy mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. IT-klasterlar nafaqat texnologik yangiliklarni tezkor joriy etish imkonini beradi, balki ilmiy tadqiqotlar, startaplar va ishlab chiqarish korxonalari o'rtasida samarali hamkorlik tizimini shakllantirishga xizmat qiladi. O'zbekiston

telekommunikatsiya tarmog'ida IT-klaster yondashuvini joriy etish orqali innovatsion mahsulot va xizmatlarni tijoratlashtirish jarayonini tezlashtirish, kichik IT-kompaniyalar va startaplarning yirik telekommunikatsiya kompaniyalari bilan integratsiyasini kuchaytirish, mahalliy ishlab chiqishlar va raqamli texnologiyalar eksport salohiyatini oshirish, ilmiy-tadqiqot markazlari, oliy ta'lim muassasalari hamda biznes sektori o'rtasida uzviy innovatsion hamkorlik tizimini shakllantirish kabi ijobiy natijalarga erishish mumkin. Telekommunikatsiya sohasining barqaror rivojlanishi bevosita innovatsion boshqaruv tizimlarini shakllantirish va samarali amalga oshirish bilan chambarchas bog'liq bo'lib, shu nuqtai nazardan IT-klasterlar ilm-fan, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sektorlari o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni mustahkamlovchi katalizator sifatida faoliyat yuritadi. O'zbekiston amaliy tajribasi shuni tasdiqlamoqdaki, klaster yondashuvi innovatsion faollikni oshirish, yangi texnologiyalarni tezkor joriy etish va raqamli iqtisodiyotning raqobatbardoshligini mustahkamlashda eng samarali vositalardan biridir. Kelgusida IT-klasterlar faoliyatini hududiy darajada kengaytirish, ilmiy-tadqiqot institutlari bilan institutsional integratsiyani kuchaytirish, shuningdek, startaplar uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish telekommunikatsiya sohasining ustuvor rivojlanish yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi. Umuman olganda, IT-klasterlar O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonida telekommunikatsiya tarmog'ining innovatsion o'sishini jadallashtiruvchi, yuqori samarali boshqaruv modeli sifatida qaralmoqda. Ularning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki milliy innovatsion tizimning raqobatbardoshligini mustahkamlashga, inson kapitalini rivojlantirishga va texnologik yangilanishni jadallashtirishga ham xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Porter, M. E. (1998). *Clusters and the New Economics of Competition*. Harvard Business Review, 76(6), 77–90.
2. Sölvell, Ö., Lindqvist, G., & Ketels, C. (2003). *The Cluster Initiative Greenbook*. Stockholm: Ivory Tower AB.
3. Autio, E., & Thomas, H. (2018). *Innovation Ecosystems: Theoretical Foundations and Emerging Research Themes*. In A. Grandori (Ed.), *Handbook of Research on Clusters* (pp. 50–72). Springer.
4. Хожиева, Н. Д. (2020). *Миллий иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини оширишда кластер ёндашуви*. Academic Research in Educational Sciences, (4), 328–333.
5. Davronbekovna, X. N. (2023). *O'zbekistonda IT-klasterini rivojlantirish istiqbollari va ularni boshqarishning yangi strategiyalarini ishlab chiqish*. *Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика)*, (4), 20–31.
6. Davronbekovna, X. N. (2024). *O'zbekiston telekommunikatsiya sohasining innovatsion faoliyati holatini baholash*. *Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика)*, (7), 290–302.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>